

مدیریت اسلامی

مولانین :

دکتر یوسف بیگ ، ۱۰

۹

(جمعی از دانشجویان دکترای مدیریت مذبح اند ، ان)

فرهاد معادی ، طاهر پذیره ، احمد جعفرزاده

البرز مقتدر منصوری ، سهیلا نیک نفس ، سهیلا رجبعلی پور بنایی

شیرزاد خضری ، بهداد خاکزاد ، فرخ قربانی نامور

عنوان و نام پدیدآور : مدیریت اسلامی / مولفین یوسف بیگزاده . آو دیگران .

مشخصات نشر : تبریز : انتشارات پژوهش های دانشگاه ، ۱۳۹۴ .

مشخصات ظاهری : ۲۴۸ ص .

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۳۸-۳۸-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : مولفین یوسف بیگزاده ، فرهاد معادی ، ماهر پذیره ، احمد جعفرزاده ، البرز مقتدر منصوری ، سهیلا نیک نفس ، سهیلا رجبعلی پوربنایی ، شیرزاد خضری ، بهداد خاکزاد ، فرخ قربانی نامور .

یادداشت : کتابنامه : ص (۲۴۵) - ۲۴۸ : همچنین به صورت زیر نویس .

موضوع : مدیریت (اسلام)

شناسه افزوده : بیگزاده ، یوسف ، ۱۳۴۹ -

شناسه افزوده : انتشارات پژوهش های دانشگاه

رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ / ۳۵۳ / ۲۳۲ / ۲۲۳ BP۶۷

رده بندی دیوب : ۶۵۸ / ۲۹۷

شماره کتابخانه : ۴۱۷۹۵۵۰

عنوان :	مدیریت اسلامی
مولفین :	یوسف بیگزاده ، فرهاد معادی ، ماهر پذیره ، احمد جعفرزاده ، البرز مقتدر منصوری ، سهیلا نیک نفس ، سهیلا رجبعلی پوربنایی ، شیرزاد خضری ، بهداد خاکزاد ، فرخ قربانی نامور
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۳۸-۳۸-۲
حروفچینی :	فرزین جهانگیری
طرح روم :	فرزین جهانگیری
چاپ و صحافی :	مدیران
شمارگان :	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ :	اول / ۱۳۹۵
قیمت :	۱۵۰۰۰۰ ریال

انتشارات پژوهش های دانشگاه

مرکز تخصصی چاپ نشر کتب دانشگاه و نه اساتید و هیات علمی دانشگاه

دفتر انتشارات و نشر
پژوهش های دانشگاه

آدرس انتشارات : آذربایجان شرقی - تبریز - آبرسان - فلکه دانشگاه - مجتمع تجاری بلور - پلاک ۳۹
تلفن های تماس : ۳۳۲۶۲۱۱۶ - ۰۴۱ - ۹۱۴۶۱۴۳۳۴۶

آدرس دفتر پخش : تهران - روبروی دانشگاه تهران - جامعه شناسان پلاک ۲۳۳

آدرس اینترنتی : www.Pajohesh-daneshgah.ir / info@Pajohesh-daneshgah.ir

طبق قانون حمایت از حقوق ناشران و مولفان هر شخص حقیقی و حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر و مولف ، نشر یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید مورد پیگیری جدی قانونی خواهد گرفت .

۱۲	پیشگفتار
۱۳	تبیین مفهوم مدیریت اسلامی
۱۳	دین
۱۴	ابعاد دین
۱۴	علم
۱۶	رابطه دین با علم
۱۹	علم و دین (دو موهبت الهی)
۱۹	نقش علم و دین در جامع بشری
۲۱	رابطه مدیریت با اسلام
۲۴	ضرورت و اهمیت پرداختن به بحث «مدیریت اسلامی»
۲۴	هدف از پرداختن به مدیریت اسلامی
۲۶	مدیریت از دیدگاه اسلام
۲۶	مدیریت «تکلیف» است نه «حق»
۲۶	مدیریت «خدمت» است نه «ریاست»
۲۹	مدیریت بیشتر «هدایت» است تا «حکومت»
۳۰	مدیریت حفظ «ارزش‌ها» و «حیثیت انسانی» است
۳۲	اهمیت مدیریت و بالندگی آن
۳۲	نیاز به مدیریت و رهبری
۳۳	نقش اساسی مدیریت
۳۵	ذاتی یا اکتسابی بودن مدیریت
۳۸	مدیریت چگونه پروارنده می‌شود؟
۳۹	پیش نیازهای مدیریت اسلامی
۳۹	انسان‌شناسی پیش نیازی ویژه برای مدیریت
۳۹	مقصود از طرح انسان‌شناسی در مدیریت
۴۰	ارتباط انسان‌شناسی با مدیریت
۴۲	جایگاه انسان در نظام سازمان
۴۲	جایگاه انسان در مدیریت غربی

- ۴۴ - جایگاه انسان در مکتب کلاسیک: _____
- ۴۵ - جایگاه انسان در مکتب نئوکلاسیک: _____
- ۴۶ - جایگاه انسان در مکتب سیستمی: _____
- ۴۷ - جایگاه انسان در مدیریت اسلامی _____
- ۴۷ - هدف از خلقت انسان _____
- ۴۸ - ۱ - اصل خصوصیات و ویژگی‌های انسان _____
- ۵۴ - ۲ - اصل قوانین و مقررات حاکم بر زندگی انسان _____
- ۵۴ - لزوم قانون برای زندگی اجتماعی _____
- ۵۵ - قانون _____
- ۵۶ - مبدأ قانون _____
- ۵۶ - الف) قانون استبدادی فردی: _____
- ۵۶ - ب) قانون استبدادی طبقاتی: _____
- ۵۶ - ج) قانون ملل _____
- ۵۷ - د) قانون مساکر و جهان _____
- ۵۸ - ضمانت اجرای قانون _____
- ۵۸ - الف) رشد فکری: _____
- ۶۰ - ب) عواطف انسانی و مسلکی _____
- ۶۰ - ج) ایمان بخدا و پاداش و کیفر او در دنیا و آخرت _____
- ۶۱ - د) احترام عمیق قلبی نسبت به قانون _____
- ۶۲ - ه) امر به معروف و نهی از منکر (پاسداری رسمی از قانون) _____
- ۶۲ - آیات: _____
- ۶۴ - و) حکومت _____
- ۶۶ - شرایط اصلی رهبری در عصر غیبت _____
- ۶۹ - چه قانونی سعادت بشر را تضمین می‌کند؟ _____
- ۷۱ - ۳ - اصل مجهز بودن به غرائز _____
- ۷۳ - ۴ - اصل حوزه انتخاب و اراده انسان و نقش هدایت _____
- ۸۲ - ۱ - وجود شخصیتی _____
- ۸۳ - ۲ - آرمان و هدف _____
- ۸۴ - ۳ - رابطه فرد و سازمان _____
- ۸۴ - ۴ - خصوصیات یک انسان شایسته _____
- ۸۵ - ۵ - نظام انگیزش _____

۸۵	۶ - نظام روابط انسانی
۸۶	«برنامه‌ریزی» یکی از وظایف مدیران
۸۶	«برنامه‌ریزی» از دیدگاه کلاسیک
۸۷	«برنامه‌ریزی» از دیدگاه نئوکلاسیک
۸۸	«برنامه‌ریزی» از دیدگاه سیستمی
۸۸	«برنامه‌ریزی» از دیدگاه اسلام
۹۰	اهمیت برنامه‌ریزی از دیدگاه اسلام
۹۱	فواید برنامه‌ریزی از نظر اسلام
۹۱	(الف) مانع ندامت
۹۲	(ب) حلال مشکلات
۹۲	(ج) استفا بهتر از امکانات
۹۲	ارکان برنامه‌ریزی
۹۳	۱ - تعیین هدف
۹۳	اهداف
۹۸	نقش کلیدی اهداف الهی
۹۸	(ب) اهداف سازمانی:
۹۸	استراتژی‌ها و خط‌مشی امیرالمؤمنین (ع) برای رسیدن به اهداف سازمانی:
۱۰۰	(ج) اهداف عملیاتی:
۱۰۱	۲ - پیش‌بینی فرآیند دستیابی به اهداف:
۱۰۲	الزامات یک برنامه‌ریزی موفق
۱۰۲	۱ - اعتقاد به امکان حل مشکل:
۱۰۲	۲ - استفاده از تجارب:
۱۰۳	۳ - تفکر:
۱۰۳	۴ - آینده‌نگری:
۱۰۴	۵ - شناخت روندها:
۱۰۶	۶ - مشورت با صاحب‌نظران:
۱۰۶	اهمیت مشورت در اسلام
۱۰۷	(الف) مشورت از دیدگاه قرآن:
۱۰۹	(ب) مشورت در سخنان پیامبر اکرم (ص):
۱۱۰	(ج) مشورت در سخنان علی (ع):
۱۱۲	فواید مشورت

- الف) جلوگیری از پیدایش خودکامگی و استبداد: ۱۱۲
- ب) شناخت موانع خطا و اشتباه: ۱۱۲
- ج) ایجاد احساس شخصیت و مسئولیت در اعضای شورا: ۱۱۳
- د) تأمین منافع جمع و مصلحت عموم: ۱۱۳
- ه) کاهش احتمال شکست در انجام تصمیمات: ۱۱۴
- و) شکوفایی استعدادها: ۱۱۴
- ز) ایجاد الفت بین اعضا: ۱۱۴
- ح) تأمین تکیه‌گاه در اتخاذ تصمیم‌های مهم: ۱۱۴
- ط) بهره‌گیری از آراء و نظرات بهتر و صائب‌تر: ۱۱۵
- ث) تضمین بویایی فرد و مجموعه: ۱۱۵
- ک) هدایت و اصلاح کژی‌ها و اشتباهات: ۱۱۵
- بایدها و نبایدها: افراد مورد مشورت «مشاوران و مستشاران» ۱۱۵
- ۱- بایدها: ۱۱۵
- ۲- نبایدها: ۱۱۹
- الف) بخیل بودن: ۱۱۹
- ب) ترسو بودن: ۱۱۹
- سازماندهی یکی از وظایف مدیران ۱۲۰
- تعریف سازمان ۱۲۱
- اجزای تعریف سازمان ۱۲۲
- تعریف سازماندهی ۱۲۲
- اجزای تشکیل‌دهنده سازمان ۱۲۳
- سازماندهی پویا ۱۲۳
- «سازماندهی» از دیدگاه کلاسیک‌ها ۱۲۴
- «سازماندهی» از دیدگاه نئوکلاسیک‌ها ۱۲۸
- «سازماندهی» از دیدگاه سیستمی ۱۳۲
- «سازماندهی» از دیدگاه اسلام ۱۳۳
- عملیات سازماندهی ۱۳۵
- ۱- شناسایی و دسته‌بندی مشاغل: ۱۳۵
- ۲- تعریف و واگذاری اختیارات و مسئولیت‌ها: ۱۳۶
- تفویض اختیارات ۱۳۶
- رعایت سلسله مراتب در سازماندهی ۱۳۹

- انتخاب مسئول و واگذاری مسئولیت‌ها-----۱۴۰
- ۱- آزمایش:-----۱۴۰
- ۲- تناسب ویژگی‌های فرد و مسئولیت:-----۱۴۱
- ۳- رعایت توانایی‌ها و خصایص لازم برای مدیریت:-----۱۴۲
- ۳- ایجاد و برقراری روابط:-----۱۴۶
- سازماندهی حضرت علی (ع) بر مبنای منطقه‌ی عملیاتی-----۱۴۷
- الف) سازماندهی از بُعد کلان:-----۱۴۷
- ۲- خلقت عالم هستی:-----۱۴۸
- ۳- خلقت طبیعت:-----۱۴۹
- ۴- خلقت آسمان:-----۱۴۹
- ۵- فرشتگان:-----۱۵۰
- ب) سازماندهی از بُعد خرد:-----۱۵۱
- اقشار-----۱۵۱
- وظایف-----۱۵۱
- عملکرد-----۱۵۱
- سپاهیان-----۱۵۱
- به فرمان خدا بودن - تجهیز ارتش - جهاد با دشمن - ایمن نمودن راه‌ها - سامان یافتن امور - ۱۵۱
- عزت دینی - آرامش راه‌ها - انجام امور مردم - دژ استوار رعیت - زینت و وقار والی --- ۱۵۱
- بازرگانان و صنعت‌گران و خراج‌دهندگان-----۱۵۲
- پرداخت خراج - کفایت امور - تلاش و کسب دسترنج - تحمل دشواری‌ها - خرید و فروش و معامله آسان ----- ۱۵۲
- فراهم آوردن سود - چرخش امور - پدید آوردن آسایش و راحتی - اشتغال مردم از زمان از فتنه ----- ۱۵۲
- قضاوت، کاتبان-----۱۵۲
- عقود قراردادهای و پیمان‌ها - معتمد بودن - رازداری - تدبیر - داوری میان مردم ----- ۱۵۲
- فراهم آوردن سود برای مسلمانان-----۱۵۲
- نیازمندان-----۱۵۲
- درخواست‌کننده‌های کمک-----۱۵۲
- «هماهنگی» یکی از وظایف مدیران-----۱۵۲
- «هماهنگی» از دیدگاه کلاسیک‌ها-----۱۵۲
- «هماهنگی» از دیدگاه نئوکلاسیک‌ها-----۱۵۳
- هماهنگ‌کنندگان ویژه-----۱۵۴
- «هماهنگی» از دیدگاه سیستم -----۱۵۴

- ۱۵۴ اهمیت هماهنگی در اسلام
- ۱۵۶ اصل وحدت و هماهنگی در اسلام
- ۱۵۹ هماهنگی در رسیدن به اهداف در جامعه اسلامی
- ۱۶۰ اهداف فردی:
- ۱۶۱ اهداف وظیفه‌ای:
- ۱۶۲ اهداف سازمانی:
- ۱۶۳ اهداف اجتماعی:
- ۱۶۵ «نظارت و کنترل» از دیدگاه سیستمی
- ۱۶۶ نظارت و کنترل از دیدگاه اسلام
- ۱۶۷ شیوه‌های «نظارت و کنترل»
- ۱۶۷ الف) نظارت مستقیم:
- ۱۶۹ ب) نظارت غیرمستقیم:
- ۱۷۰ ۱ - نظارت کنترل الهی:
- ۱۷۲ ۲ - نظارت کنترل فکری:
- ۱۷۳ ۳ - نظارت و کنترل پیرامان و امامان:
- ۱۷۴ ۴ - نظارت و کنترل در میان مردم:
- ۱۷۵ ۵ - نظارت و کنترل اعضا و جوارح بدن انسان:
- ۱۷۶ ۶ - نظارت و کنترل وجدان انسان:
- ۱۷۶ ۷ - نظارت و کنترل انسان بر خویش: «نظارت بر خود»:
- ۱۷۷ ۸ - نظارت و کنترل همگانی (اجتماعی):
- ۱۸۱ «انگیزش» یکی از وظایف مدیران
- ۱۸۱ مدیریت خوب = نکشتن انگیزش
- ۱۸۱ مروری بر انگیزش در علم مدیریت
- ۱۸۴ تعریف‌های انگیزش و مفاهیم مربوط به آن
- ۱۸۶ تئوری‌های انگیزش در مدیریت
- ۱۸۸ انگیزش در مکاتب مدیریت
- ۱۹۱ الگوهای کلی نگرش بر انگیزش در مکاتب مدیریت
- ۱۹۱ سلسله مراتب نیازهای مازلو
- ۱۹۳ ۱ - نیازهای فیزیولوژیکی (جسمی):
- ۱۹۴ ۲ - نیازهای ایمنی (امنیت):
- ۱۹۴ ۳ - نیازهای اجتماعی:

- ۱۹۵ - نیازهای حرمت (تکریم):
- ۱۹۵ - نیازهای خودیابی (خودشکوفایی):
- ۱۹۶ نقد کلی بر رویکرد تجربه‌گرایی در روانشناسی
- ۱۹۷ «انگیزش» از دیدگاه کلاسیک‌ها
- ۱۹۷ بها دادن و اتکای به محرک‌های مادی می‌باشد.
- ۱۹۸ «انگیزش» از دیدگاه نئوکلاسیک‌ها
- ۱۹۹ «انگیزش» از دیدگاه اسلام
- ۲۰۶ جایگاه نیاز در فرهنگ اسلامی
- ۲۰۶ ۱ - نرهای جسمانی و معیشتی:
- ۲۱۶ مدیریت امیرالمؤمنان علی (ع) و تأمین نیازهای معیشتی زیردستان
- ۲۱۸ ۲ - نیازهای امنیتی و امنیت:
- ۲۲۴ (ب) امنیت شایستگی
- ۲۲۷ (ج) امنیت اجتماعی
- ۲۲۹ ۳ - نیازهای اجتماعی:
- ۲۳۲ ۴ - نیاز به احترام و حرمت:
- ۲۳۵ ۵ - نیاز به خودیابی و خودشکوفایی:
- ۲۳۶ رهبری یکی از وظایف مدیران
- ۲۳۶ تعاریف مفهوم رهبری
- ۲۳۸ رهبری از دیدگاه کلاسیک‌ها
- ۲۳۹ رهبری از دیدگاه نئوکلاسیک‌ها
- ۲۴۰ رهبری از دیدگاه سیستمی
- ۲۴۰ رهبری به اقتضای شرایط
- ۲۴۰ رهبری از دیدگاه اسلام
- ۲۴۵ منابع و مأخذ

پیشگفتار

مدیریت بدون «انسان» معنا و مفهومی ندارد. هم «مدیر» یک «انسان» است و هم با «انسان‌ها» و برای «انسان‌ها» کار می‌کند. بنابراین موضوع «انسان» چه به معنای عام و چه به معنای خاص آن، یک موضوع مهم و اساسی در مدیریت است و تا زمانی که براساس ارزش‌ها و باورهای نظام سیاسی و اجتماعی حاکم بر آن جامعه، تعریف دقیق و روشنی از «انسان» صورت نگیرد، ارتباط و تعامل با آنان مشکل به نظر می‌رسد.

خلقت انسان از نظر اسلام و قرآن، با خلقت حضرت آدم که از پیامبران الهی است آغاز می‌شود. اسلام به طور کلی مکتب الهی، بی‌فرهنگی و توحش انسان‌های اولیه را رد می‌کند و معتقد است که هبوط آدم و حوا به عنوان انسان‌های نخستین به زمین خاکی سرآغاز زندگی انسان را تشکیل می‌دهد که همراه با تشکیل خانواده و فرهنگ الهی - انسانی بوده است. از نظر اسلام و قرآن، انسان موجودی است که از جهان برتر به این کره‌ی خاکی آمده است. او تنها موجودی است که در میان جنات، از آفرینش خاصی برخوردار بوده و دارای روح خدایی است، ولی در صورت انحراف می‌تواند به هرگاه‌ی سقوط کند که هیچ حیوان درنده‌ای را هرگز یارای آن همه وحشی‌گری نیست و در انجاء موجودی است که در نهاد او مجموعه‌ای از خصوصیات متضاد یافت می‌شود.

شناخت جایگاه، ارزش‌ها و مختصات انسان‌ها از نظر نظام حاکم بر اجتماع امری اجتناب‌ناپذیر است. چون نوع نگاه به انسان، نوع و شیوه‌ی مدیریت و رفتار با او را تعیین می‌کند. مدیران در نظام اسلامی نیز باید براساس نوع نگاه و زاویه‌ای که مکتب اسلام از انسان‌ها دارد با آنها تعامل داشته باشند.

مکاتب مدیریت از دیدگاه اسلام مورد بررسی قرار گیرد از اساتید و دانشجویان و مدیران عزیز و گرانمایه خواهشمندم نظرات و پیشنهادات خود را به info@pajonsh.taneshgah.ir ارسال نمایند.